

VESTIDA DE DOL

XXXV Concurs Literari de Sant Antoni (El Perelló)

Categoria i modalitat: Prosa / Adults
Pseudònim: Picman

Puc afirmar, amb total seguretat que la meua vida va fer un tomb en l'instant precís en què vaig decidir abandonar la casa dels meus pares. Comptava amb setze anys llargs, i al darrere hi deixava estius xafogosos en pantalons curts entre camps de blat i nesprers, berenars de pa amb vi i sucre a la vora del safareig o interminables vetllades arrambat al foc mentre deixàvem que a fora passés el vell hivern.

El pare era pagès, dur com el cuir, sobrat de cor però mancat d'esperances. Catòlic tossut, ens alliberava de les tasques només els diumenges a l'hora de missa. La mare era de casa bona, filla del moliner del poble, propietari de vastes i fèrtils terres de conreu. Era un àngel, sempre amb un somriure juganer, a estones entelat de tristesa. La culpa? Un pare protector. Mai va veure amb bons ulls que la seva preciosa filla tingués tractes amb un pagesot sense futur. Així que, quan els meus pares es van casar en secret, perquè ja era més que evident que jo venia de camí, va baixar aquell mateix matí al poble i, assegut a la plaça, capcot, va dir-li a tothom que passava que, per a ell, la seva filla havia mort.

Com que el mal ja estava fet, els meus pares es van instal·lar a la casa pairal dels meus avis paterns. Compartien habitacions, alegries, gana i misèries. Així vaig néixer jo, un dia fred de desembre, a mitja nit i a la vora de l'estable, com un anònim nen Jesús. L'àvia va dir, en veure sortir el caparró, que el destí em reservava ser protagonista d'una gran història. Calia tenir en compte les seves paraules. Es deia que, igual que sa mare tenia somnis premonitoris i que, fins i tot s'arribaven a acomplir. I si no era el cas, trobava sempre sortides enginyoses per deixar resolt el misteri de per què no s'havien acomplert.

Mentre els pares es deixaven la salut i la joventut conreant les terres, jo gaudia de les atencions de l'àvia i de la companyia de l'avi, la persona més dolça i carregada de paciència de l'aleshores meu món. M'agafava a coll a les nits per ensenyar-me a destriar de la immensitat del cel, els noms d'aquells punts rutilants, herois i déus antics. Un de tots amagava la història d'una dona curiosa, el cap li bullia amb inquietuds que ni homes, ni bèsties li podien respondre, així que va pujar al cim més alt i va dirigir-se a la lluna, implorant-li respostes. La lluna, commoguda, les hi va respondre totes, incomplint així l'antic ordre. En tornar amb els seus, i amb el pas dels dies, no va poder resistir la temptació de difondre el que havia après, despertant així la curiositat de la humanitat. Per tot allò, la lluna va ser condemnada a minvar i a tenir només uns pocs dies de plenitud, en un cicle etern de vint i vuit dies. La dona, per la seva banda, va haver de pagar amb sang a cada cicle, pels segles dels segles. Així que, fill meu, —em va dir l'avi— si mai et falta una resposta, busca un lloc alt i, amb humilitat, demana-la-hi a la lluna. Si n'ets digne, t'ensenyarà el camí. Tu ho has fet, avi? —li vaig preguntar. Un somriure còmplice, mentre em picava l'ullet, va estalviar les paraules.

A mesura que m'anava fent gran, el pare va ensenyar-me l'art de conrear les terres: quina lluna era propícia per tallar la llenya o sembrar, quan calia començar la collita, com guarir els animals i a quin sant havia d'encomanar-me per a cada menester. La vida era fascinant i passava amb rapidesa. Jo pregava per mantenir-ho tot tal com era, senzill i

serè. Però res és etern, i durant l'hivern en què vaig fer els dotze, l'àvia va patir unes febres que la van anar apagant poc a poc. L'enterràvem el dia del meu aniversari al cementiri del poble. Un dels pilars de la família havia marxat per sempre i ja mai res seria igual. Em vaig convertir, avui per demà, en l'ajudant imprescindible del pare, sempre atent als seus designis.

Qui pitjor ho va passar fou l'avi. De cop i volta, se li enfosquí la mirada i perdé l'interès per les coses mundanes. Passava llargues estones absent, bé mirant el sostre, bé caminant tot sol pels voltants de la casa, o s'aturava pensarós abans de fer qualsevol cosa. Quan queia la nit, després de potinejar amb el sopar com una criatura, deia que li feia mal algun os de les cames i es retirava discretament fins l'endemà. Va viure fins al dia de Reis; el dolor per l'àvia se l'havia endut. El pare va voler que els enterressin plegats. «Si han estat junts en vida, que ho estiguin, també, en l'eternitat». Recordo, com si fos ara, que la mare va tombar la cara per amagar les llàgrimes que li baixaven galtes avall. La casa semblava morta, ja no s'hi sentien crits ni rialles. S'havia convertit en molt poc temps en testimoni mut de la sensació de canvi que m'envaïa.

Dies després i a petició del pare, vaig ocupar l'habitació dels avis, Déu els tingui al cel. Els pèls se'm van posar de punta en saber que havia de dormir en un llit que havia vist morir dues persones en tant poc temps. Quan es va apagar el llum, tot de cares pàl·lides que van passar fugaces per la paret, i uns sorolls inquietants per sota el llit van fer que arraulís el cap sota la manta mentre resava un parenostre. No vaig aclucar l'ull durant dies. Allò no podia continuar, així que, una nit vaig reunir el coratge suficient per fer una ullada a aquell món clos entre les molles del matalàs i el terra fred de rajola. Ajudat d'una petita espelma, vaig alleujar-me en veure que no hi havia ningú. Ben plegat i tocant al fons, un paperet de color marró va fer que reunís forces per acostar-m'hi. L'entusiasme de la descoberta em va empènyer endins, tot i que encara no havia descartat del tot que, en qualsevol moment, uns dits llargs i ossuts m'arrossegessin cap a les profunditats de la foscor. No va passar res, és clar. Amb pressa, vaig anar reculant fins al resguard de l'altra punta de l'estança. Amb compte de no fer-lo malbé, el vaig obrir i hi vaig reconèixer la lletra de l'avi.

Jo, Amadeu, vull deixar constància per escrit, per a qui pugui servir, dels fets que em succeïren quan la memòria no em fallava, tenia la vitalitat i la inconsciència de la joventut i vaig conèixer la noia més radiant que han vist els imperis. Érem a fires, l'olor del bestiar i del menjar acabat de fer ho omplia tot. Una munió de gent de tota la comarca s'havia congregat a la plaça per veure els malabaristes estrambòtics i els nans que dansaven a toc de gralla. Cap al vespre, hi havia ball a la plaça de la font, on s'havia instal·lat un envelat per a una petita banda de quatre músics, que tocaven un pasdoble rere l'altre.

Vaig veure-la. «No és del poble, segur. Quan riu com un cascavell, se li fan uns clotets graciosos a les galtes. Té els ulls clars, uns llavis ben vermells i finament retallats. Preciosa. L'he de conèixer. He de compartir-hi un món».

Em vaig arreglar la camisa dels diumenges i amb l'aigua fresca de la font em vaig remullar els cabells. Amb pas decidit vaig acostar-m'hi i quan ja la tenia a tocar, un passerell se'm va avançar i la va treure a ballar. Fou tan gran la vergonya que quasi abandono la ridícula idea de parlar-hi, però en l'últim instant vaig agafar el brètol per les espatlles i vaig preguntar-li que què feia traient a ballar a la meua xicota. El covard va buscar complicitat a la mirada de la noia, però només va rebre un somriure burleta. Es va acabar aquell ball, i es va fer dir Mercè. Vivia al poble del costat i sempre que les meves responsabilitats m'ho permetien, l'anava a veure per parlar de totes les coses de què es podien parlar, rèiem i ens miràvem amb tendresa. Van passar els mesos i un dia, en una de les nostres passejades, em va dirigir una mirada trista, inèdita. «Amadeu, els meus pares passen moltes necessitats i volen casar-me amb un home de casa rica». Us podeu imaginar que aquelles foren, amb diferència, les paraules més dures a què mai m'havia enfrontat. Desesperat, vaig alçar el puny cap a la lluna plena i només en va sortir un «Per què?». De cop i volta, una boirina va entelar-me la visió, i una llum pàl·lida però resplendent em va obligar a tancar els ulls. Una veu femenina i delicada cantava «La lluna, la pruna, vestida de dol... Amadeu, què és el que més desitges en aquest món?» «Mercè... és el que més desitjo» «Només a canvi del teu silenci». «Si no és així, la podràs». Unes setmanes després, la Mercè i jo ens casàvem. El seu promès no havia pogut superar unes estranyes febres que l'havien fet empal·lidir fins a la mort. Des d'aquell dia mai he faltat a la meua promesa per temor. Però ara ja és igual, no duraré molt sense ella al meu costat, què importa? Només tinc ganes de tornar-la a veure com aquella nit, a la fira del poble.

El meu avi havia sigut dipositari d'un gran secret i ara, per atzar, em tocava a mi. Vaig decidir destruir la carta i perpetuar el silenci.

Dos anys després, la situació al país va canviar per culpa de la sequera i de la fam que se'n va derivar. Les collites morien als camps sense que ningú pogués fer-hi res i els treballadors, descontents, van començar a protestar pels salaris míseros i les condicions de treball. Un clima d'anarquia i revolta anava calant entre les masses. Es parlava de revolució i sang mentre piquets de jornalers impedièren l'entrada de productes a les llotges de les grans ciutats, reivindicant preus justos. Les forces de l'ordre reprimien amb brutalitat les manifestacions i, segons els diaris, eren nombroses les víctimes mortals. Mica en mica, la taca s'anava estenent cap als pobles més petits. El meu pare deia que allò portaria problemes, que si Déu hagués volgut que les coses fossin diferents, hi hauria fet alguna cosa. La resta eren assumptes que havien d'arreglar l'alcalde, el mossèn i el senyor notari als seus despatxos.

A voltes de Sant Josep, mentre el pare i jo treballàvem, van acostar-se un grup d'homes per oferir-nos pamflets polítics. Venien de la capital i parlaven de les fites que havien aconseguit els treballadors quan, units sota una sola veu, reclamaven millores per a tots. Al crit de la unió de treballadors, esperaven que tant el pare com jo ens afiliéssim i deixéssim de conrear les terres per donar una lliçó als rics que mai havien doblegat l'esquena per guanyar-se l'aliment. El pare els va contestar amb amabilitat dient-los que

les terres eren de la seva propietat i que si ell no les conreava, estaria condemnant la seva família a la misèria. Un home alt i ros, que parlava amb accent estranger i que semblava el cap de colla, va respondre que mentre hi hagués gent com ell, disposada a malvendre el fruit del seu esforç de manera tan miserable, els rics tindrien sempre les de guanyar, ja que ells, amb els seus diners, es podien permetre el luxe de comprar-ho tot.

—Hi ha coses que no es compren amb diners — va dir el pare.

—Sí, tens raó, però aquestes coses no et donaran de menjar ni als teus ni a tu. Aquestes paraules omplen la boca però no l'estómac. — va dir amb evident satisfacció.

—Em referia al perdó de Déu Nostre Senyor — va insistir el pare.

—No em vinguis ara amb dogmes de fe! L'església s'ha convertit en la Sodoma dels nostres temps. Tan culpables de la situació són aquells que fan el mal com els que pequen d'omissió.

—Estic parlant de Déu, no de la seva església.

La resposta del meu pare m'havia deixat perplex, mai hagués pensat que tingués el suficient aplom per rebatre l'argument.

—Aquest és el gran mal, el gran engany! Us fan anar cada diumenge a missa i allí us diuen què està bé i què no, què podeu fer, què és pecat... mentre ells s'omplen les butxaques amb la vostra credulitat. Massa cops ho he vist. Obriu els ulls, sortiu de l'estat catatònic en què us volen mantenir. Uniu-vos a nosaltres, només cerquem igualtat i poder guanyar-nos la vida amb dignitat.

—Entenc molt bé els vostres arguments, però es fa tard i el meu fill i jo tenim molta feina, així que, o prediqueu amb l'exemple i ens ajudeu, o us hauré de demanar que marxeu de les meves terres. Que Déu us acompanyi.

—Maleït ruc! Et penses que tu tot sol pots aturar el que està a punt de succeir? Mira que t'he de veure agenollat davant meu implorant perdó, i llavors seré jo qui et jutjarà, no Déu! —va dir escopint les paraules mentre l'assenyalava amb el dit.

—Jo no pretenc detenir res del que pugui venir, això queda en mans de l'Altíssim, però tampoc no ajudaré a encendre cap foc.

Van marxar lleugers, finalment, enmig d'amenaques i punys alçats.

Passaven les setmanes i les notícies de les revoltes omplien la vida del poble. Es feia palès que era qüestió de temps que la tempesta deixaria caure un xàfec per la comarca. Fins i tot mossèn Joan, en la seva homilia dominical, havia apel·lat al sentiment cristià d'estimar-nos. Tot fou en va. Setmanes després, l'església cremava en flames i la sang corria pels carrers.

Dues hores més tard de la mitja nit d'aquell mateix dia, tots dormíem aliens als fets que succeïen al poble, quan el meu pare em va despertar amb brusquedat per dir-me que la meva mare i jo havíem de marxar immediatament.

—Tenim companyia, i no precisament amb bones intencions. Són piquets, i no pocs.

—Em quedo amb tu, pare, tot sol no podràs fer-hi res.

—Ni parlar-ne! T'has d'endur la mare, si m'he de preocupar per vosaltres no me'n sortiré. Et prometo que us vindré a trobar demà al matí.

La mare i jo ens vam agafar de la mà i, després de fer-li un petó al pare, vam córrer tant com vam poder pel mig d'espigues de blat ressec, sentinelles d'un exèrcit maleït. Al cap d'una estona, ens vam detenir per recuperar l'alè i, mentre la meva mare plorava arraulida sota una carrasca, jo vaig desafiar la lluna plena amb el puny tancat. No en vaig obtenir cap, de resposta. La ràbia em va fer plorar, però vaig engolir-me totes i cadascuna d'aquelles llàgrimes.

Quan, per fi, el sol va vèncer la disputa amb la nit, ens vam sentir amb prou coratge per tornar a casa. Un fum negre, que ja es podia veure de lluny, ens va glaçar el cor. Amb tot, la visió del pare penjat del coll a la porta del mas va ser el pitjor dels malsons. Tot semblava irreal. La mare s'arrancava els cabells i estirada al terra plorava com una criatura. Jo no vaig poder reprimir més les llàgrimes quan vaig llegir el que posava en un petit cartell que penjava als peus del meu pobre pare: *Traïdor*. Una paraula que tenia la força de mil punyalades. A qui havia traït, el pare?

Mentre despenjàvem el cos sense vida per donar-li el repòs que es mereixia, l'home alt i ros que s'hi havia discutit va presentar-se.

—Marrec, ja et vaig dir que s'agenollaria davant meu.

—L'has mort tu, el pare? —vaig dir-li mentre el tallava amb la mirada.

—Personalment, no, però n'he donat l'ordre, com a tants d'altres.

Em vaig llançar contra ell amb totes les meves forces, però en l'últim sospir es va apartar i jo vaig rodolar pel terra de manera estúpida i teatral. Quan em vaig incorporar amb intencions de repetir l'envit, vaig veure que apuntava amb una pistola la mare.

—N'hi ho intentis, vailet —sonava amenaçador.

—Covard! —Va ser l'únic que vaig poder dir, mentre l'assenyalava amb el dit, desafiant i amb un insistent xiulet a les orelles.

—Sigues un home i llença l'arma. Què passa, potser tens por d'enfrontar-te a mi?

—Au va, calla, criatura! Ja series mort si així ho desitgés. No temptis la sort un segon cop —va dir amb to seriós i desafiant—. Per a mi no ets res, les persones no són res, passen per la vida, els ideals i les revolucions queden. El que avui s'ha plantat és la llavor d'un futur millor.

Mirant-lo als ulls vaig contestar-li.

—Hi ha un altra cosa que també quedarà, i és la vergonya dels covards, la d'aquells que maten impunement, la dels que es creuen superiors a la resta i amb dret a decidir sobre la vida i la mort.

—Calla, estúpid! Et creus amb dret de jutjar-me? Què has fet en aquesta vida a banda d'arrencar males herbes?

—Sé molt bé el que he fet, però sé millor encara què no faré mai: convertir-me en un monstre com tu —vaig escopir.

—Xiquet, et perdonaré la vida perquè amb el pas dels anys t'adonis que el que ha passat avui aquí, era necessari. Que tu, tard o d'hora, seràs també un monstre. Aquesta serà la teva condemna, pagesot estúpid!

El dolor que sentia al pit augmentava les meves ànsies de venjança. Tot allò que havia estat la meva infantesa s'enterrava en la mateixa fossa comuna on, a banda del pare, hi feia cap mossèn Joan, l'alcalde i uns quants homes de bona posició. Feren fer una cerimònia laica, sense sants ni capellans.

Havia arribat l'hora de marxar, però primer havia de trobar una sortida per la mare, alienada des d'aquell fatídic dia. Per primer cop a la vida, em vaig dirigir al molí de blat, on la figura de l'avi va aparèixer, de sobte, per la porta.

El molí feia olor de farina, una boirina de pols blanca ho cobria tot i al fons s'apilaven els sacs llestos per traslladar. Va convidar-me a asseure'm en un piló que acompanyava una tauleta feta de roure.

Vam parlar d'home a home. Jo amb una barreja de temor reverencial i admiració vaig anar-li explicant fil per randa els fets que m'havien portat fins allí.

Ens vam fondre en una llarga i silenciosa abraçada, després d'acceptar cuidar de la mare. Aquell home, el meu avi, ja mai més seria un estrany per a mi.

El dia següent, assegut al menjador de casa, sol i amb la maleta plena d'odi, em vaig acomiadar d'aquelles parets. Amb un últim cop d'ull al lloc on el meu pare havia penjat vilment, vaig prendre el camí que enfilava cap al poble. L'estació de trens estava plena de gent que, com jo, volia fugir i oblidar. Vaig pujar-hi i, al cap d'unes hores interminables, arribava a la capital, sense diners ni esperances. Després d'uns quants dies menjant allò que podia robar i dormint al ras, vaig anar a raure davant d'una immensa casa de maons vermells amb un jardí ple d'arbres i flors de tots colors. L'envoltava una reixa de ferro colat tan alta com dues persones, pel cap baix. La vaig resseguir fins trobar una porta gran i ampla com la d'un castell, pintada de negre i amb un drac daurat i resplendent. Feia respecte. Amb un cop d'ull a la bústia, vaig saber que aquell casalot pertanyia a la família Berenguer, una nissaga d'armadors que es dedicava al comerç marítim. A uns escassos trenta metres, un camí de pedretes negres et

convidava a endinsar-t'hi. Hi havia un estany d'aigües tranquil·les amb una font de pedra al mig. Per arribar-hi, calia creuar un graciós pont de fusta ocult entre joncs i papirs. Asseguda a un banc a l'ombra d'un portentós xop, hi havia una noia distreta fullejant les pàgines d'un llibre. Vestia tota de blanc i l'únic que trencava aquella pal·lidesa era una cinta de color blau marí que li recollia els cabells d'un daurat semblant a l'or de les esglésies.

—Disculpi, senyoreta! Em podria dir si hi és, el senyor de la casa?

Va aixecar la mirada del llibre i, alçant-se sense dirigir-me la paraula, es va enfilellar lentament cap a la porta d'entrada a la casa. Quins fumets gastava! Vaig continuar donant la volta fins que un altra porta, de dimensions més petites, va aparèixer entre els retalls d'uns xiprers frondosos. Hi havia una campaneta de bronze que en accionar-se va produir un agradable so agut. Després de tocar-la potser més vegades del que es considera educat i prudent, va aparèixer un home vestit elegantment. Era un majordom que semblava sortit d'una capsa. Tenia un gran bigoti que s'aguantava com per art de màgia i un posat refinat, amb l'esquena ben dreta. Encara que no em va mirar als ulls en cap moment, vaig notar de seguida la cara de tedi.

—Busco feina i em preguntava si, a canvi d'un plat de sopa calenta i un petit jornal, s'acceptarien els meus serveis.

La resposta va ser un sorollós i groller cop de porta als nassos. Però jo no tenia cap lloc on anar, així que em vaig acomodar al costat de la porta fins que, ja a la tarda, aquella noia del vestit blanc va tornar a aparèixer pel camí de pedres negres. «Com et dius noi?», «Miquel, i voldria cuidar-li el jardí, amb el seu permís». Ella em va mirar divertida, i després de preguntar-me si havia passat la nit al peu de la reixa, va dir que tornés l'endemà. Es va allunyar rient i llençant mirades entremaliades.

No vaig dormir esperant la llum del sol, com un soldat dintre d'una trinxera, amatent a l'ordre d'atac. Cap a les sis del matí, el majordom va obrir la petita porta de servei i es va dirigir a mi amb cara de pomes agres.

—Passeu i poseu-vos l'uniforme, començareu després d'esmorzar.

Els dies passaven, jo arreglava plantes, cuidava flors, netejava l'estany i la font i feia encàrrecs per al majordom, que així em deixava en pau a les hores de descans, moment en què, amb el permís de la senyoreta Clara, accedia a la biblioteca del senyor de la casa. M'havien allotjat a les golfes, en una petita estança d'aparença espartana però que, per a les meves necessitats, feia el fet. Amb tot, l'actitud de la senyoreta Clara em tenia confós. Tan prompte m'ignorava per complet durant dies, com, de cop i volta, s'interessava per la feina i m'acompanyava a tot arreu, fent tot de preguntes estúpides, mentre m'observava divertida. Un dia li vaig tallar un pom de roses vermelles per agrair-li l'ajuda. Ella, amb condescendència, les va ensumar i, seguidament, va marxar deixant-les oblidades. Una setmana a l'any em donaven permís per viatjar fins al poble i passar

uns dies amb la família. La mare no s'havia recuperat del xoc de l'assassinat i la seva salut se'n ressentia. L'avi, per la seva banda, havia complert la promesa i la cuidava amb devoció. Les coses al poble anaven canviant, l'aigua tornava al riu i el tradicional sistema de classes es tornava a imposar, amb una petita diferència: aquell home ros s'havia venut els ideals i ara exercia de cap de la policia. Un encert del nou alcalde. Si no pots amb ells, posa'ls en nòmina. Jo procurava evitar els carrers i la gent tant com podia. Aquella setmana la passava amb la mare i l'avi.

Dos anys després d'haver començat a treballar a casa dels Berenguer, l'actitud de la Clara va començar a canviar, s'havia convertit en una noia preciosa, i es mostrava més propera i amatent. Gaudia acompanyant-me pel jardí, on teníem llargues converses, i ella m'explicava tot el que aprenia amb la institutriu. De cop i volta, un nou sentiment, desconegut per a mi, havia nascut. Sense ni adonar-nos-en, ens havíem enamorat. Ens vèiem al jardí, als racons més amagats, a les sales perdudes dels passadissos de la casa. L'estany i la font eren els únics testimonis del nostre amor, ja que havíem après ràpidament a evitar les mirades encuriosides de la resta de gent de la casa.

Un dia, al cap de pocs mesos, fent un tomb per la cuina a veure què em podia posar a la boca, vaig xerrar una estona amb la cuinera, que amb el temps s'havia convertit en una bona amiga. Amb posat greu em va preguntar directament pel que hi havia entre la senyoreta Clara i jo. Estimat Miquel, saps tant bé com jo que aquesta relació està destinada al fracàs des del mateix moment en què la vàreu començar. Viviu en mons antagònics, ella és tota una senyoreta i tu el seu jardiner. La seva família mai permetrà que formalitzeu la relació. El meu petit món de felicitat s'ensorrava per segon cop, i vaig començar a dubtar de les arts endevinatores de l'àvia. Aquella mateixa nit, la Clara va acudir fidel a la nostra cita a l'estany del jardí, lluia preciosa amb un vestit de color blau marí i unes sabates de xarol blanc. Estava radiant a la llum de la lluna, i somreia mentre s'acostava pel caminet.

—Clara, hem de parlar seriosament, hi he estat pensant i no sé si això nostre té cap futur, pertanyem a mons diferents. T'has parat a pensar què dirà el teu pare quan sàpiga que ens veiem d'amagat?

—Si tens dubtes és que realment no m'estimes...

Una buidor em va travessar l'estómac. La vaig abraçar i les nostres boques es van trobar enmig de la foscor de la nit. No molt lluny d'allí, el majordom somreia amagat entre els arbres del jardí mentre pensava, satisfet, en com utilitzaria aquella informació.

El dia següent, em vaig llevar amb el cor trist. Després d'esmorzar i d'evitar les preguntes de la cuinera, vaig dirigir-me a l'encontre del majordom per tal que m'assignés les tasques del dia. Feia un posat somrient i semblava més divertit que de costum. Va dir-me que el "senyor de la casa" havia demanat la meua presència immediata, i va començar a riure d'aquella forma tant grollera.

El senyor Berenguer s'estava poc per casa, sempre ocupat amb els seus negocis, i més després de la mort de la seva dona en tràgiques circumstàncies. Vaig recórrer el llarg passadís que conduïa al seu despatx amb la incertesa i la por que hagués descobert la relació que m'unia amb la seva preciosa filla. Després de respirar profundament un parell de cops, vaig tocar la porta de fusta del seu despatx. Feia cara de pomes agres. L'habitació estava plena de llibres de comptabilitat, mapa mundis, estris de mesura, calaixeres ordenades alfabèticament, la taula, dues cadires i tabac, molt fum de tabac.

—Quant temps fa que treballes en aquesta casa, Miquel? —La cosa no pintava bé.

—Més de dos anys, senyor, i deixeu-me dir que sempre m'he sentit estimat i que s'ha reconegut la meva feina al jardí.

—I es pot saber què he fet jo perquè em tractis com un vulgar estúpid? —va dir, alçant la veu de cop.

—Senyor, no us entenc... quina queixa teniu de mi?

Em sentia minúscul davant la mirada inquisidora del senyor i notava com les cames em començaven a tremolar.

—Amb quin dret has enganyat la meva filla, la llum dels meus ulls, la meva petita Clara? Què li has fet perquè ella mateixa em reconegui que està enamorada de tu?

No vaig poder respondre.

—Ni tan sols tens l'honradesa de contestar? Parla, pocavergonya!

—Ho sento molt, senyor Berenguer, però sense voler-ho el meu cor va lliurar-se a Clara.

—Per a tu sempre serà la "senyoreta" Clara! Et pensaves que seria un camí fàcil per aconseguir fortuna, oi? Ets un passerell!

Vaig intentar defensar-me d'aquella acusació infundada. Va ser en va.

—A partir d'aquets moments pots considerar-te acomiadat. Encara tinc una última pregunta. Has deshonrat la meva filla? —La seva cara era tot un poema.

—No, senyor! —vaig contestar de manera enèrgica—. Mai de la vida, l'estimo massa per no respectar-la.

—Marxa, no desitjo veure't mai més en aquesta casa. —va dir mentre donava la volta al seient, creant un remolí de fum al seu voltant.

—Em sap molt de greu, senyor Berenguer, però si us plau, no culpeu la senyoreta Clara. Marxaré i no tindreu notícies meves, us en dono la meva paraula.

El majordom m'esperava a la cuina amb un somriure de triomf poc dissimulat i, sense dir-me ni una paraula, em va allargar un sobre marró amb els diners que em pertocaven. No tenia esma per allò.

La cuinera plorava, atrafegada entre les olles i els fogons. Els seus ulls ho deien tot. Una hora després, sortia per la porta del servei i m'encaminava, un cop més, cap a l'estació per marxar, per segon cop, d'un lloc on m'havia sentit feliç. Ni tan sols m'havien deixat acomiadar de la Clara.

L'avi em va rebre amb els braços oberts, estranyat per la meva presència. En explicar-li el cas, l'únic que em digué fou que al món, quasi mai es feia justícia, i que l'amor no sempre acaba triomfant. La vida, malauradament, estava més plena de desencisos que d'alegries. Em vaig instal·lar a casa de l'avi per estar prop de la mare i vaig decidir reprendre la feina als camps del pare. Tenia al davant una tasca titànica si volia que aquelles terres, després dels anys, tornessin a produir. Allò m'ajudaria a estar distret. Amb tot, el meu pensament i les meves pregàries em retornaven sempre al record de la meva estimada Clara.

Dos mesos després d'haver abandonat la casa dels Berenguer, seguia amb el neguit, incapaç de superar el dolor de no tornar-la a veure, però havia fet una promesa i havia donat la meva paraula, així que l'únic que em quedava era la resignació de deixar passar els dies. Estirat a l'ombra d'una figuera, veia passar els núvols, i en cada retall d'aquella boirina, creia veure-hi el rostre de la meva estimada. El que no era tan normal era sentir la seva veu, que em cridava. M'estava tornant boig? Cada vegada més fort... El cor em va fer un salt dins el pit quan la vaig veure córrer cap a mi. Em vaig aixecar d'un salt i vaig córrer al seu encontre enmig dels camps de blat, mentre cridava el seu nom com un boig. Ens vam abraçar amb força mentre deixàvem que l'amargor d'aquells dies de distanciament s'esvaís.

—M'he escapat de casa, Miquel, ja no hi ha marxa enrere, o em quedo amb tu, o em llevo la vida.

Jo pensava que el seu pare mai renunciarà a la seva preciosa filla, que la buscaria per tot el món. Encara que em sentia feliç de tenir-la novament amb mi, vaig haver de prendre una determinació.

Amb l'excusa de fer uns encàrrecs, vaig dirigir-me a casa de l'avi per demanar-li consell. La situació era greu.

—T'has de posar en contacte amb les autoritats de seguida, pensa que la seva família l'estarà buscant i patint pel que li pugui haver passat.

—Ja ho sé, avi, l'he intentat convèncer però diu que si ha de tornar amb la seva família es llevarà la vida. I això no ho puc permetre, de cap de les maneres.

—Deixa'm que hi rumii... Ja sé què podem fer, però has de confiar en mi i fer exactament el que et digui, entesos?

Quan vaig arribar a casa dels pares, la Clara m'estava esperant asseguda a la taula. Ni tan sols s'havia tret la roba de viatge, semblava perduda i fràgil com un ocell.

—Ja saps cap a on fugirem, Miquel? Aquí no ens podem quedar, es el primer lloc on el meu pare ens buscarà.

Vaig agafar la meva vella maleta i a corre cuita, vaig posar-hi unes mudes de roba i una mica de pa amb formatge. L'andana era buida i només el cap d'estació dormitava darrere la finestreta. Quan ens disposàvem a comprar el bitllet, va aparèixer del darrere d'unes caixes apilades l'home ros i dos agents de policia més. Es dirigiren de dret cap a nosaltres.

—Bona nit, senyoreta Berenguer —va dir un dels agents. Què hi fan aquí a aquestes hores?

—Perdoni, però crec que s'equivoca, em dic Emília Casals, jo —va dir la Clara.

—No estic per comèdies! —crià l'home ros—. Endueu-vos-la d'aquí immediatament, demà al matí ha d'estar a ciutat, li he promès al senyor Berenguer.

—I com pot ser que sàpiga on sóc? —va doldre's la Clara.

—Això ho heu de preguntar al Miquel —digué amb evident satisfacció—. És ell qui us ha venut!

Allò no formava part del pla, aquell home s'estava saltant el guió. El meu cor es va aturar mentre els ulls de la Clara s'omplien de llàgrimes quan se l'emportaven, i jo no sabia si era perquè ens tornàvem a separar o per la meva traïció.

—No m'ho pensava pas, de tornar-te a trobar, vailet, i encara menys poder gaudir de nou amb el teu sofriment —va amollar l'home ros.

—Continues sent un porc, veig, però hi ha una cosa que sí que ha canviat. Veig que t'has venut els ideals. Diu molt de tu, això.

—Jo tinc un do, i és que sóc un supervivent, m'adapto a les circumstàncies. Quan fa falta mato i cremo en nom dels oprimits, quan convé cremo i mato en nom del millor postor.

Tenia tanta ràbia que, sense pensar-ho, li vaig donar un cop de puny tan fort, que va caure d'esquena, amb gran terrabastall, sobre el terra humit de l'andana. L'home va tardar poc a reaccionar i, mogut per la ràbia, va buscar instintivament el revòlver del cinturó. Jo vaig moure'm amb rapidesa i, quan ja el tenia a la mà, vaig donar-li una puntada, fent-li caure l'arma. La vaig recollir del terra i vaig apuntar-la contra aquell desgraciat. No tenia por, segurament no era el primer cop.

—No seràs capaç de fer-ho, noi. S'ha de tenir molta sang freda, ser un home de veritat. No tots tenim aquest instint —va dir—. I tu sí que el tens, oi?

El record del pare, penjat, va fer-se present.

—Ja t'ho vaig dir fa temps, xiquet! Sabia que arribaria aquest dia. Mata'm i tu també et convertiràs en un monstre.

Aquelles paraules estaven gravades a l'ànima. D'una banda, el meu cap em deia que l'havia de matar, per justícia. De l'altra, el meu cor sabia que si ho feia, mai més tindria pau. Es va sentir un sol tret. L'home ros tenia els ulls molt oberts, i ni tan sols respirava, estava pàl·lid i unes gotes de suor li havien aparegut al front. La bala havia anat a parar al terra, a escassos centímetres del seu entrecoix. Jo estava petrificat, quan me'n vaig adonar s'havia aixecat, m'havia engegat un mastegot que m'havia fet caure de cul i m'havia pres l'arma de les mans.

—Ara sí que sabràs com me les gasto, xaval! T'ho prometo!

Amb un fil de veu li vaig dir:

—Mai em convertiré en allò que tant odio.

—No tindràs temps de convertir-te en res més que en una desferra humana, t'ho asseguro.

La cel·la era fosca i humida, una persistent olor d'orina flotava a l'ambient. Ja hi duia unes hores, allí dintre, però el que més por em feia era què pensaria Clara de mi. L'home ros s'havia aprofitat de la meva debilitat i jo no havia sigut prou home per liquidar-lo. M'havia equivocat deixant-lo amb vida? Començava a fosquejar quan dos goril·les amb cara de pocs amics van venir a fer-me una visita, cortesia de l'home ros. Al cap d'una estona jeia al terra enmig d'un toll de sang i mig inconscient. Em feia mal tot el cos i quasi no hi veia. Ni tan sols m'havien preguntat res. Per la finestra de la cel·la podia intuir una llum pàl·lida que entrava a través dels barrots. Era la lluna que m'il·luminava. De cop i volta se sentí una veu de nena, delicada i dolça: «La lluna, la pruna, vestida de dol... Miquel, respon, què és el que més desitges en aquest món? Saps qui sóc i a què he vingut, oi? Et concediré el que em demanis, però compte amb el que vols, hi ha coses que et podrien fer més mal que be» «Hi ha una noia, la Clara» vaig dir com vaig poder.

Sia doncs.

L'avi em va venir a buscar de matinada i em va portar al metge perquè em guarissin les ferides. Em vaig passar una setmana dormint i un mes sense poder llevar-me del llit. En despertar, vaig preguntar-li per la Clara. Ella i fins i tot el senyor Berenguer m'havien visitat, segons em va contar l'avi.

—Jo hi era, a l'estació, quan va passar tot. I vaig fer el que vaig poder per treure't d'aquella infecta presó. Un cop et vaig deixar en mans del metge, vaig fer els preparatius necessaris per viatjar a la ciutat i per aclarir certes coses amb la família Berenguer. Vaig anar a casa els Berenguer i vaig demanar de parlar-hi, però un majordom impertinent i amb un gran bigoti em va fer fora d'allí. Quan ja havia perdut les esperances, una dona que treballa a la cuina em va preguntar qui era i d'on venia, després d'explicar-li, em va ajudar a parlar amb el senyor Berenguer. Al principi estava fet una fera, la seva preciosa filla havia plorat tota la nit desconsolada perquè l'havies traït, però jo li vaig dir la veritat, que tu només havies volgut que la seva filla tornés a casa perquè sabies del patiment de

la seva família, que havies decidit renunciar a ella tot i el gran amor que senties. També vaig explicar-li les males intencions de l'home ros, i tot el que li havia fet al teu pare, a la teva mare i a tu.

Després tot va canviar, com per art de màgia. Havia de buscar la mà de la lluna darrere d'aquell gir del destí? El meu cor tornava a estar alegre com en dies pretèrits, quan els llavis de la dolça Clara m'omplien de felicitat. Vaig fer-li una forta abraçada a l'avi i quan ens vàrem separar, una llàgrima, més d'agraïment que de tristor, li queia dels ulls. Crec que va treure's un pes de sobre aquell dia, com si part del deute que tenia amb si mateix, hagués desaparegut. Aquella mateixa tarda, la Clara i el senyor Berenguer van arribar al mas. Havia pujat sol, la Clara m'esperava a baix.

—T'he de demanar, primer que tot, disculpes per la meva actitud, Miquel, no vaig valorar correctament les intencions i els sentiments envers la meva filla. Ets un bon xicot, Miquel, i he decidit que si voleu formalitzar la vostra situació, no seré jo qui m'hi oposi.

Vaig fer un salt i el dolor de les ferides va recordar-me la meva debilitat.

—No patiu, m'estimaré sempre la vostra filla.

—El meu cor així m'ho diu, s'assembla tant a la seva mare. —va dir amb malenconia—. Tu recupera't del tot i ja farem les coses bé. Pel que fa a aquell mala peça de policia, vaig moure uns quants fils i resulta que era un sanguinari buscat a molts llocs, així que vaig escriure unes quantes cartes i vaig obtenir-ne l'ordre de detenció. El molt covard va fugir a través del bosc amb tanta mala fortuna de caure per un avenc. Es va estar dos dies allà baix, malferit, sense que ningú pogués baixar-lo a buscar. No m'imagino el que va sofrir abans de morir, tot sol en aquell forat.

S'havia fet justícia, aquell home era mort i el crim del meu pare havia estat venjat pel destí, que posa a tothom al seu lloc. Quan el Senyor Berenguer es va acomiadar, va pujar la Clara. Tenia els ulls rojos d'haver plorat, però el seu somriure deixava clar que s'alegrava de veure'm. Sento haver dubtat de tu Miquel, sabia que allò no podia ser, al final vaig entendre que ho havies fet pel meu bé. Mai mes m'he sentit tant alleujat com en aquell instant.

Al cap d'un any ens casàvem amb el vistiplau del senyor Berenguer, que m'havia posat a treballar a la seva companyia, amb vistes que en un futur em pogués fer càrrec de tot. Érem feliços com mai m'hagués pogut imaginar, tot i que la negativa del meu avi de venir a viure a la ciutat era com una espina clavada. Però ell, i sobretot la mare, semblaven feliços de gaudir de la serenitat d'aquell molí que els havia vist néixer. Només el majordom tenia malícia de la nostra unió. Després de consultar-ho amb el senyor Berenguer, vaig mantenir-hi una conversa. El vaig fer cridar al mateix despatx on, un dia no massa llunyà, m'havien acomiadat per culpa seva.

Vostè i jo, no hem tingut mai una bona relació, sempre m'heu vist com una nosa, algú de qui poder aprofitar-se, vaig dir-li seriós, tranquil. Ell em va sortir amb la gran

responsabilitat que suposava encarregar-se d'una casa tant gran, amb tanta gent al seu càrrec, però ni tan sols em vaig dignar a escoltar-lo. Quan vaig dir-li que el pensava acomiadar, va intentar mantenir les bones formes, però anava tornant-se d'un color cada cop més vermellós. Com va poder, sens dubte gràcies a una estricta educació, va demanar una carta de recomanació. Va explotar de ràbia quan li vaig dir que seria molt explícita pel que feia al seu mal comportament, i, seguidament, li vaig donar un sobre marró amb els seus diners.

En guardo un gran record, d'aquella època de la meva joventut. Foren dies de felicitat al costat de la Clara, passejant pels jardins de la casa sense haver d'amagar-se de ningú, vivint una vida plena. Tot i que moltes de les persones que m'estimava, com l'avi o la mare, van anar deixant-me amb el més gran dels dolors, vàrem tardar poc a donar un hereu a la casa Berenguer i, amb el pas del temps, la nostra família es va veure beneïda amb tres fills més. Per sort per a mi, tots s'assemblaven a la seva mare, en tots hi veia aquella noieta d'ulls clars i pèl daurat que llegia un llibre, distreta, aquella tarda de fa ja tant de temps. Mentrestant, el senyor Berenguer va donar-me cada cop més llocs de responsabilitat dintre de l'empresa i vaig arribar a ser, amb el seu mestratge, un home de negocis influent. Però, per damunt de tot, vaig ser feliç al costat d'aquells a qui he pogut anomenar família.

Ara que ja sóc gran, tinc més fred, el meu caràcter s'ha tornat més agre i intueixo que la fi dels meus dies és a prop, m'he decidit, com va fer el meu avi, a deixar per escrit els fets més importants que han contemplat els meus ulls. Sovint penso en aquella nit a la cel·la i em pregunto si realment la lluna em va concedir la vida que he viscut amb plenitud, o, contràriament, l'efecte d'aquella pallissa em va fer veure i creure coses que la meva ment tenia ganes que succeïssin. Sempre em quedarà el dubte, però tot i amb això, no he parlat mai amb ningú de la promesa feta aquella nit. Ni ho penso fer, la lluna n'és testimoni.

Anys després, un dia en què la canalla de la casa s'entretenia a jugar a fet i amagar pels racons de la casa, un noiet de set anys, d'ulls clars i pèl daurat havia decidit ocultar-se a l'antiga habitació de l'avi, just a sota del llit de fusta amb el capçal de ferro. Mentre esperava que no el trobessin, es va adonar que al fons hi havia un petit sobre de color marró. Amb la claror de lluna que entrava per la finestra, es va asseure al terra i, com un corsari que ha trobat l'illa del tresor, va anar traient-ne el contingut. Semblava una carta escrita a mà, i era la lletra angulosa de l'avi Miquel. Començava així:

«Puc afirmar, amb total seguretat...»